

ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΙΛΙΠΠΟΣ
Α. ΔΡΑΚΟΝΤΑΙΔΗΣ

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες

Τα κορυφαία έργα κορυφαίων συγγραφέων έχουν τη μυθολογία και την ιστορία τους. Στην περίπτωση του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, η μυθολογία που περιβάλλει τα *Εκατό Χρόνια Μοναξιάς* έχει να κάνει με την ξαφνική απόφαση του συγγραφέα, ενώ ταξίδευε με την οικογένειά του για διακοπές, να επιστρέψει στο σπίτι του και να αρχίσει πυρετωδώς να απλώνει τις λέξεις του σε φύλλα και σελίδες αδιαφορώντας για την οικονομική του κατάσταση, έτσι που όταν έβαλε πια τελεία και παύλα στο έργο του, δεν είχε αρκετά χρήματα ώστε να ταχυδρομήσει ολόκληρο το χειρόγραφο στον εκδότη, αναγκάστηκε να δανειστεί και να το στείλει σε δύο διαφορετικά πακέτα σε δύο κοντινές ημερομηνίες.

Με το πέρασμα των χρόνων, μετά την παγκόσμια αναγνώριση και τις βραβεύσεις, ο Μάρκες, πράγμα που συμβαίνει στην πλειονότητα τέτοιων δημιουργών, στοιχειοθέτησε μια προσωπική μυθολογία μέσα από ομιλίες, συνεντεύξεις και παρουσιάσεις, υποστηρίζοντας ότι «γράφουμε ένα βιβλίο στη ζωή μας», το κουβαλάμε χρόνια ώσπου να «ενπικνωθεί» και να βγει στον κόσμο. Έτσι, τα *Εκατό Χρόνια Μοναξιάς* ερμηνεύονται και σχολιάζονται ως διαρκής επικαιρότητα, που σχετίζεται με τα παιδικά χρόνια στη γενέθλια πόλη Αρακατάκα, τις επαγγελματικές δημοσι-

Μαγικός ρεαλισμός σημαίνει Λατινική

Παρά το πέρασμα 50 και πλέον χρόνων από την έκδοση του «Μακόντο», οι «σημειώσεις για ένα μυθιστόρημα» του κολομβιανού νομπελίστα εξακολουθούν να ενθουσιάζουν, να απασχολούν την πανεπιστημιακή κοινότητα και να βρίσκουν μιμητές και επιγόνους

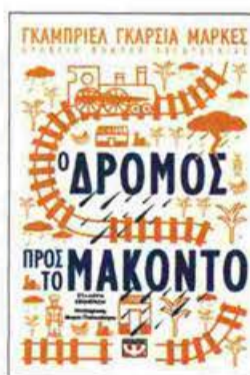
ογραφικές εμπειρίες του συγγραφέα, τη διαδικασία της συγγραφής, τα ιστορικά γεγονότα στην πατρίδα του, την Κολομβία, συγγενή με τις πολιτικές περιπέτειες, εξεγέρσεις και δικτατορίες σε όλες τις χώρες της Λατινικής Αμερικής από τα τέλη του 19ου αιώνα ως τα μέσα και πλέον του 20ού. Στην ουσία, το Μακόντο των εκατό χρόνων είναι η πεμπτούσια της μοναξιάς ενός κόσμου και μιας εποχής, η έναρξη μιας παράστασης προ πολλού καθυστερημένης. Έτσι, το έργο έγινε καταλύτης για να έρθει στο φως ο λογοτεχνικός πλούτος της Λατινικής Αμερικής, παλαιότερος και σύγχρονος, το boom literario (λογοτεχνική έκρηξη) της περιόδου 1950-1980, με εκπροσώπους, επί παραδείγματι, τους Μάριο Βάρκας Λίσα (Περού), Χούλιο Κορτάσαρ (Αργεντινή), Σέρχιο Ραμίρες (Νικαράγουα), Αουγκούστο Ρόα Μπάστος (Παραγουάη), Μάριο Μπενεντέτι (Ουρουγουάη), Χοσέ Δονόσο (Χιλή), Κάρλος Φουέντες (Μεξικό).

Σε όλα σχεδόν τα έργα αυτών των συγγραφέων και με λογίων αποκρώσεις ύφους, πολιτικής και λόγου, δόθηκε η ετικέτα «μαγικός ρεαλισμός», πάει να πει η θεώρηση του ανθρώπου ως ένα μυστήριο μέσω πραγματικών δεδομένων, μια ποιητική άρνηση της πραγματικότητας με ανεξήγητα μαγικά στοιχεία τοποθετημένα στα σκληρά επίπεδα φτώχειας και κοινωνικού περιθωρίου, με πολυδιάστατους, εξωπραγματικούς χαρακτήρες

που δρουν πέραν της ροής του χρόνου σε ένα περιβάλλον καταπίεσης, αξιοπρέπειας, αγώνα. Σε αυτή τη λογοτεχνική δυναμική, ο Μάρκες έβαλε τη σφραγίδα του και παραμένει μοναδικό σημείο αναφοράς: πέτυχε την αξιοθαύμαστη πειθώ ότι τα πράγματα ποτέ δεν είναι έτσι, ποτέ δεν είναι αλλιώς, είναι όμως και έτσι και αλλιώς, ορατά και ανεξήγητα, θλιβερά και δοξαστικά, ταχυδακτυλουργίες και λογική μέχρις παραλογοισμού. «Μαγικός ρεαλισμός» σημαίνει Λατινική Αμερική. Σημαίνει δοξαστικό της ισπανικής γλώσσας. Διόλου περίεργο ότι από τότε ξεκινάει και η άνθιση της σύγχρονης λογοτεχνίας της Ισπανίας, η επιτυχημένη εισβολή των κατακτημένων στην πάλη ποτέ μητρόπολη. Σε όλους τους διωγμένους από τις δικτατορίες των χωρών τους, η δημοκρατική Ισπανία πρόσφερε ασφάλεια και υποστήριξη, επιβράβευση.

Από την άλλη πλευρά, πάλι με το πέρασμα πενήντα και πλέον χρόνων από την πρώτη έκδοση και γέννηση του Μακόντο, καθώς το έργο εξακολουθεί να ενθουσιάζει μεταφρασμένο σε δεκάδες γλώσσες, να απασχολεί την πανεπιστημιακή κοινότητα (Ιστορία, Κοινωνιολογία, Φιλολογία, Πολιτική) και να βρίσκει μιμητές και επιγόνους, η ιστορία του δεν είναι άλλο από την πολύχρονη (1950-1967) και εμμονική εκ μέρους του Μάρκες αναζήτηση της τελικής μορφής μέσα από διηγήματα με υπότιτλο «σημειώσεις για ένα μυθιστό-

ρημα» (το πρώτο κίβλας έχει τον τίτλο *Το σπίτι των Μπουενδία*), νουβέλες και χρονικά/μυθιστορήματα, όπου το Μακόντο σχηματίζεται, οι πρωταγωνιστές είναι μέλη της οικογένειας Μπουενδία, ο στρατηγός Αουρελιάνο Μπουενδία πλανάται ως τοπικός και εθνικός ήρωας αγώνων απελευθέρωσης, αλλά και πολύφρονος εραστής, γόνος επτά τουλάχιστον Αουρελιάνο που ο ίδιος δεν μπορεί να τους ξεχωρίσει, οι γυναίκες πανέμορφες, σπρίγματα της ζωής, των κόπων και του μέλλοντος, αυτοδύναμα και απαιτητικά ερωτικά όντα. Γύρω από αυτό το πλήθος, γιατροί, δικαστές, αστυνομικοί, δήμαρχοι (οι οποίοι πάντα σχεδόν υποφέρουν από πονόδοντο!), απατεώνες γαιοκτήμονες, φτωχοδιάβολοι, ιερωμένοι που υπηρετούν την ηθική και τις επιταγές της Εκκλησίας, συγκροτούν ένα χορό αερικών και μεταμφιεσμένων, σε έναν τόπο όπου βρέχει ακατάπαυστα επί τρεις μήνες (τόσο διαρκεί ο Οκτώβριος!), όπου το αίμα ρέει ανάμεσα σε δρομάκια, μονοπάτια και κατεβασίες για να φτάσει από τον νεκρό νέο στην αγαπημένη μητέρα του. Αυτό το υλικό, διαρκώς πλουσιότερο, χαράζει τον δρόμο προς το οριστικό Μακόντο των *Εκατό Χρόνων Μοναξιάς*, παραδίδοντας στο μεταξύ θαυμαστούς σταθμούς, ολιγοσελίδους και πολυσελίδους, όπως η συλλογή διηγημάτων *Η κηδεία της Μεγάλης Μαμάς*, η νουβέλα *Ο συνταγματάρχης δεν έχει κανέναν να του*

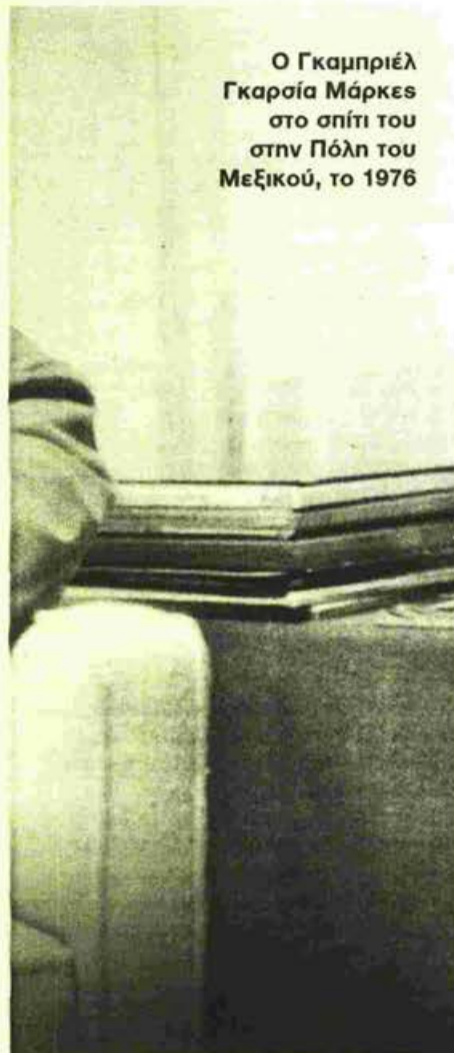

Gabriel Garcia Marquez
Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ
ΤΟ ΜΑΚΟΝΤΟ

Μτφ. Μαρία Παλαιολόγου
Εκδ. Ψυχογιός, 2023,
σελ. 608
Τιμή 24,40 ευρώ

γράφει, τα χρονικά/μυθιστορήματα *Ο συρφετός* και *Η κακιά η ώρα*. Προπομποί για την πρώτη φράση στα *Εκατό Χρόνια Μοναξιάς*: «Πολλά χρόνια αργότερα, μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα, ο συνταγματάρχης Αουρελιάνο Μπουενδία θα θυμόταν εκείνο το μακρινό απόγευμα που ο πατέρας του τον είχε πάει να πρωτοδεί τον πάγο», η οποία συγκρίνεται με την πρώτη φράση του *Δον Κιχώτη*: «Σε ένα χωριό της Μάντσας που δεν θέλω να θυμηθώ το όνομά του, ζούσε εδώ και κάμποσα χρόνια ένας ιδαλγός από εκείνους που έχουν ένα πολεμικό κοντάρι στην οπλοθήκη τους, μια παλαική ασπίδα, ένα αχαμνό αλογάκι κι ένα λαγωνικό σκυλί» (μετ. Κ. Καρθαίου). Για πολλούς, οι Μπουενδία είναι παραλλαγές δονκιωτικές και ο Μάρκες στέκεται δίπλα στον Θερβάντες. Ως τώρα, δεν έχουν υπάρξει αντιρρήσεις.

Ο Κολομβιανός συγγραφέας Κορνάδο Σουλουάγα, συνιδρυτής και συνδιευθυντής του Προγράμματος Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες στο Πανεπιστήμιο του Κολοράντο (Ντένβερ), σε συνεργασία με τον Μπελισάριο Μπετανκούρ, πρώην δημοκρατικό πρόεδρο της Κολομβίας, δημοσίευσε τη μελέτη *Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες: Το αθεράπευτο αμάρτημα της αρίστης* (2005), επιμελήθηκε κατά χρονολογική σειρά και σχολίασε τα κείμενα που προηγούνται των *Εκατό χρόνων μοναξιάς* με γενικό τίτλο *Ο δρόμος*

Ο Γκαμπριέλ
Γκαρσία Μάρκες
στο σπίτι του
στην Πόλη του
Μεξικού, το 1976

Αμερική

προς το *Μακόντο* (Camino a Macondo), έκδοση που προλογίζει η Άλμα Γκιγιερμοπριέτο, δημοσιογράφος των *New York Times*, *Washington Post* και *Guardian*, επίτιμο μέλος της Αμερικανικής Ακαδημίας Τεχνών και Γραμμάτων, η οποία έχει στο ενεργητικό της ερευνητικό έργο που αφορά την πολιτική και τον πολιτισμό της Λατινικής Αμερικής.

Σε αυτό το σημείο να υπενθυμίσουμε το 667 σελίδων δοκίμιο του Μάριο Βάργκας Λιόσα με τίτλο «Γκαρσία Μάρκες: ιστορία μιας θεοδικίας» (García Márquez: historia de un deicidio), το οποίο κυκλοφόρησε ως διδακτορική διατριβή το 1971, όπου ο Λιόσα, συσχετίζοντας γεγονότα του βίου του Μάρκες και το έργο του, αναπτύσσει τη θεωρία ότι ο λογοτέχνης / δημιουργός επαναστατεί σε βάρος της πραγματικότητας και την υποκαθιστά με την αφήγηση, που ο ίδιος ορθώνει, έτσι που υπερβαίνει σε μεγάλο βαθμό τη δύναμη και εξουσία του Θεού. Πολύ σύντομα, η ισχύουσα τότε φιλία Μάρκες - Λιόσα εξελίχθηκε σε πολύχρονη διαμάχη πολιτικού χαρακτήρα και ο Λιόσα απέσυρε το δοκίμιό του από την κυκλοφορία. Πέρασαν πέντε δεκαετίες ακριβώς (2021) για να κυκλοφορήσει εκ νέου αυτό το μελέτημα, το οποίο πλέον αποτελεί έργο αναφοράς.

Η κυρία Μαρία Παλαιολόγου που μετέφρασε αυτή τη συλλογή κειμένων, τον διαφωτιστικό πρόλογο της Γκιγιερμοπριέτο και το σημείωμα του επιμελητή της έκδοσης Σουλουάγα, πέτυχε να αποδώσει εξαιρετικά τον ρυθμό, τις αποχρώσεις, την ειρωνεία και την ανθρωπιά της γραφής του Μάρκες. Πρόκειται ουσιαστικά για κατόρθωμα.